

Souhrnná teritoriální informace: Bosna a Hercegovina

Zastupitelský úřad 16. 1. 2022 21:35

Bosna a Hercegovina (BA) je středně příjmová země s transformující se ekonomikou, ležící v srdci regionu západního Balkánu. Země disponuje velkým bohatstvím nerostných surovin (hnědé a černé uhlí, rudy železa a barevných kovů, probíhá průzkum potencionálních nalezišť ropy a zemního plynu) a potenciálem rozvoje obnovitelných zdrojů energie.

Má tradici průmyslové výroby (těžební, energetický, metalurgický, chemický, strojírenský a dřevozpracující průmysl), její konkurenceschopnost však byla oslabena ozbrojeným konfliktem na počátku 90. let a nedokončeným procesem ekonomické transformace.

BA je parlamentní republika se silně decentralizovaným ústavním systémem. Centrální vláda má jen omezené pravomoci a většina kompetencí v oblasti hospodářské politiky je v rukou dvou autonomních entit, řada rozhodnutí a předpisů je vydávána ale i na nižších úrovních (kantony, obce). BA usiluje o získání statusu kandidáta na členství v EU, proces přípravy na členství a harmonizace legislativy s EU je však pomalý.

BA je tradičním trhem pro české firmy v oblasti energetiky a zařízení pro důlní průmysl. Příležitosti existují i v dalších oblastech jako jsou obnovitelné zdroje, technologie pro vodohospodářství a zpracování odpadních vod, stroje a zařízení pro nábytkářský a dřevozpracující průmysl, zemědělství a potravinářství či digitální technologie. Intenzivně se rozvíjí obchodní výměna v oblasti automotive - výroba automobilových součástek má v ekonomice BA narůstající význam.

Při zvažování existujících příležitostí je třeba zohlednit, že BA je komplikovaným trhem se složitou legislativou a administrativními procedurami. Zvýšené je riziko korupce a časté jsou případy klientelismu. Firmy se setkávají s případy zhoršené platební morálky.

Základní údaje	
Hlavní město	Sarajevo
Počet obyvatel	3,53 mil.
Jazyk	bosenština, chorvatština, srbština
Náboženství	Islám, Srbská pravoslavná církev, Římskokatolická církev
Státní zřízení	parlamentní republika
Hlava státu	Předsednictvo Bosny a Hercegoviny (Šefik Džaferović, Milorad Dodik, Željko Komšić)
Hlava vlády	Zoran Tegeltija
Název měny	Konvertibilní marka (BAM)
Cestování	
Časový posun	0
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Ing. Ivana Hlavsová
Ekonomický úsek	PhDr. Ondřej Picka
Konzulární úsek	Mgr. Jana Zelingerová
CzechTrade	Izudin Gušmirović
Czechinvest	
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	21,8
Hospodářský růst (%)	3,6
Inflace (%)	1,2
Nezaměstnanost (%)	39,5

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

1.2 Zahraniční politika země

1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

2.1 Základní údaje

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

2.3 Bankovní systém

2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

3.1 Obchodní vztahy

3.2 FTA a smlouvy

3.3 Rozvojová spolupráce

3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

4.1 Úvod

4.2 Oslovení

4.3 Obchodní schůzka

4.4 Komunikace

4.5 Doporučení

4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

5.1 Vstup na trh

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

5.3 Marketing a komunikace

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

5.5 Trh veřejných zakázek

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název státu je Bosna a Hercegovina (BA). Systém vládnutí země je silně decentralizovaný. Celostátní vláda má omezené kompetence, které zahrnují zahraniční politiku, cla, monetární politiku, imigraci a v omezené míře dopravu a spoje. Ostatní oblasti jsou v kompetenci dvou entit, ze kterých se BA skládá, tj. Federace Bosny a Hercegoviny a Republiky srbské, resp. autonomního Distriktu Brčko.

Nejdůležitějšími aktéry v oblasti hospodářské politiky tak jsou jednotlivé entity. Větší z nich, Federace Bosny a Hercegoviny, se navíc skládá z deseti kantonů, které mají vlastní vlády a parlamenty s pravomocemi v hospodářské a sociální oblasti. Důsledkem tak je, že v různých regionech BA platí odlišné daňové a pracovní právní předpisy či investiční pobídky.

Komplikovaný systém vládnutí a složité hledání konsensu mezi politickými subjekty přispívají k pomalému pokroku při provádění potřebných ekonomických reforem a přípravě na členství v EU.

1.2 Zahraniční politika země

BA usiluje o získání statusu kandidátské země EU. Její vztahy s EU se řídí Stabilizační a asociační dohodou z r. 2008 (vstoupila v platnost v r. 2015). Z hlediska regionální spolupráce je důležité členství BA ve Středoevropské zóně volného obchodu (CEFTA) a její účast v Radě pro regionální spolupráce (RCC), sdružující země jihovýchodní Evropy.

Sekretariát RCC sídlí v Sarajevu. BA má status pozorovatele ve Světové obchodní organizaci (WTO) a nachází se ve finální fázi jednání o získání členského statusu. BA je členem iniciativy Partnerství pro mír a byla pozvána, aby se zapojila do Akčního plánu členství NATO.

1.3 Obyvatelstvo

BA má 3,5 mil. obyvatel. Je multikulturní a multireligiózní zemí. Podle ústavy má BA tři konstitutivní národy, kterými jsou Bosňáci (50,1 % obyvatelstva), Srbové (30,8 % obyvatelstva) a Chorvatí (15,4 % obyvatelstva).

K původu v BA se hlásí velká diaspora žijící v zahraničí, která čítá asi 1,7 mil. osob. Mezi země s největším bosensko-hercegovinskou komunitou patří Chorvatsko, Německo, Rakousko, Srbsko, USA, Slovinsko, Švýcarsko, Švédsko, Austrálie a Kanada. Mezi největší výzvy stojící před BA v současnosti patří pokračující emigrace obyvatelstva v produktivním věku do zahraničí.

Z hlediska náboženství se nejvíce obyvatel hlásí k islámu (40 %), pravosláví (31 %) a katolictví (15 %).

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

BA zažívala v posledních letech předcházejících pandemii covidu-19 mírný hospodářský růst. Ten přispěl ke snížení zaměstnanosti a zvýšil příjmy státního rozpočtu, zároveň byl ale nedostatečný z hlediska rozvojových potřeb BA a stál na křehkých základech (zvýšené výdaje veřejných rozpočtů, nedostatečné investice). Hospodářství BA se s dopady pandemie vypořádalo poměrně dobře a pokles HDP byl srovnatelný s ostatními zeměmi regionu. Výhodou BA představovala malá role cestovního ruchu v ekonomice.

Většina průmyslových odvětví se již vrátila na předkrizovou úroveň výroby. Domácím firmám se podařilo vrátit na zahraniční tržišť, která představují zejména země EU, a export táhne průmyslovou výrobu, zatímco domácí poptávka v důsledku epidemie poklesla. Důležitou roli hrají také pokračující investice s podporou mezinárodních finančních institucí směřující zejména do výstavby dopravní infrastruktury (zatímco investice z domácích zdrojů jsou nedostatečné).

Předností BA jsou stabilní veřejné finance. Negativní dopady pandemie na trh práce byly zatím omezené (nárůst nezaměstnanosti asi o 1 %), a to díky rychlému ozdravení exportních odvětví a částečně i díky přijatým opatřením na podporu postižených firem.

BA disponuje velkým bohatstvím nerostných surovin (hnědé a černé uhlí, rudy železa a barevných kovů, probíhá průzkum potencionálních nalezišť ropy a zemního plynu) a potenciálem rozvoje obnovitelných zdrojů energie. Má tradici průmyslové výroby (energetický, metalurgický, strojírenský, chemický, dřevozpracující průmysl), její konkurenceschopnost však byla oslabena ozbrojeným konfliktem na počátku 90. let a nedokončeným procesem ekonomické transformace.

Vedle problémů v oblasti právního státu a korupce je překážkou dalšího hospodářského rozvoje přetrvávající velký vliv neefektivně řízených veřejných firem v ekonomice. Zároveň se v odvětvích jako je průmysl automobilových součástek, strojírenství či nábytkářství daří některým malým a středním firmám úspěšně se zapojovat do globálních hodnotových řetězců.

Očekává se, že by v tomto směru mohla BA profitovat z procesu částečné deglobalizace predikovaného v souvislosti s ekonomickými důsledky pandemie COVID-19. V BA se díky dostupnosti mladé kvalifikované pracovní síly začíná dařit také odvětvím jako je IT průmysl či sdílené služby.

Podnikatelské prostředí v BA je hodnoceno jako složité a těžko předvídatelné. Problémem jsou nepřehledný právní systém, nízká kvalita státní správy a vysoká míra korupce, složitý systém sociálních odvodů a rozsáhlý neformální sektor ekonomiky. Jako přednosti trhu BA jsou hodnoceny kvalifikovaná levná pracovní síla, blízkost EU a nízké přímé a nepřímé daně (pro informace o investičním prostředí doporučujeme [Business Barometer](#) vydávaný Komorou zahraničních investorů BA).

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	3,1	2,9	-5,5	3,6	3,2
HDP/obyv. (USD/PPP)	15 652,4	16 494,9	15 990,0	16 830,0	17 710,0
Inflace (%)	1,4	0,6	-1,1	1,2	1,4
Nezaměstnanost (%)	36,0	33,3	38,5	39,5	37,0
Export zboží (mld. USD)	6,3	5,8	5,4	5,8	5,9
Import zboží (mld. USD)	10,8	10,4	9,1	10,0	10,5
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-4,5	-4,6	-3,7	-4,2	-4,6
Průmyslová produkce (% změna)	3,9	-0,5	-8,0	5,0	2,0
Populace (mil.)	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Konkurenceschopnost	91/140	92/141	N/A	N/A	N/A

Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	7/7	N/A
----------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Veřejné finance BA jsou v celkově dobré kondici, i když výdaje spojené s řešením pandemie covid-19 pro ně představovaly dodatečnou zátěž. Díky konsolidaci veřejných rozpočtů, ke které došlo v pěti letech předcházejících krizi, si BA tyto zvýšené výdaje, které představovaly asi 2,5 % HDP, mohla dovolit.

Nyní bude rozhodující schopnost dostat výdaje v příštích letech opět pod kontrolu. Dlouhodobě představují problém nízké výdaje veřejných rozpočtů na investice v porovnání s relativně vysokými výdaji spotřebními.

Veřejné rozpočty se kvůli pandemii dostaly poprvé do schodku od r. 2014. Celkové zadlužení nepřesahuje 40 %, odpovídá tedy možnostem ekonomiky. Pro BA je důležité, že může využívat úvěry mezinárodních finančních institucí, protože schopnost země financovat své závazky na finančních trzích je omezená.

Negativní saldo platební bilance zůstalo v r. 2020 na podobné úrovni jako v předchozím roce - snížení dlouhodobého obchodního deficitu bylo o vyrovnáno poklesem remitencí ze zahraničí, které představují asi 10 % HDP. Centrální banka BA disponuje dostatečnými devizovými rezervami.

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-4,3
Veřejný dluh (% HDP)	38,6
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,9
Daně	
PO	10 %
FO	10 %
DPH	17 %

2.3 Bankovní systém

Bankovní systém BA je stabilní a disponuje dostatečnou likviditou. Centrální banka se těší důvěře a její nezávislost je zaručena ústavou. Stabilitu měny (Konvertibilní marka, BAM) je zaručena fixním kurzem vůči EUR.

V zemi působí dceřiné banky západoevropských bankovních domů jako jsou např. UniCredit, Raiffaisen či Sparkasse. Na trhu je přítomna také turecká ZiraatBank a domácí Bosna Bank International založená Islámskou rozvojovou bankou a dalšími bankami ze zemí Perského zálivu. Své služby nabízí také několik menších čistě domácích bank jako jsou Union Banka či ASA Banka.

Fungování bank a jejich přístup ke klientům jsou poměrně byrokratické, což platí i pro pobočky zahraničních bank. Běžné je zpoplatnění široké palety služeb. K poskytování podnikatelských úvěrů přistupují banky restriktivně a místní podnikatelé mají často problém dosáhnout na bankovní úvěr. Malá dostupnost financování brzdí rozvoj malých a středních firem. Banky se potýkají s relativně vysokým podílem nesplácených půjček z minulosti.

2.4 Daňový systém

Rovněž kompetence v otázkách výběru daní jsou decentralizované. Na celostátní úrovni se vybírá pouze daň z přidané hodnoty. Daně z příjmů jsou v kompetenci entitních orgánů resp. Distriktu Brčko. Sazby daně z příjmů fyzických i právnických osob jsou v obou entitách stejné, liší se ale daňové předpisy a procedury. Odlišná je také výše sociálních odvodů. Podíl sociálních odvodů na celkové ceně práce je v Bosně a Hercegovině poměrně vysoký, podobná situace je však u většiny ostatních zemí regionu. Ve srovnání s EU je cena práce nízká.

Sazba daně z příjmu právnických osob i daně z příjmu fyzických osob je ve Federaci Bosny a Hercegoviny i Republice srbské 10 %. Ve Federaci Bosny a Hercegoviny platí sociální odvody z části zaměstnavatel (10,5 % hrubé mzdy) a zčásti zaměstnanec (31 %). V Republice srbské platí sociální odvody pouze zaměstnanec (32,8%). Pracovní právo dává zaměstnancům v obou entitách nárok na různé benefity, které jsou osvobozeny od daně. Sazba daně z přidané hodnoty je 17 %.

BA nemá standardní sníženou sazbu DPH, nicméně některé veřejné a zdravotnické služby jsou od DPH osvobozeny. Neočekávají se zásadní změny v daňovém systému. Běžně se mění zejména výše sociálních odvodů. Pomalu se rozšiřuje možnost elektronické komunikace s daňovými úřady.

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 FTA a smlouvy](#)

[3.3 Rozvojová spolupráce](#)

[3.4 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Evropská unie je nejvýznamnějším obchodním partnerem BA. V r. 2020 činil obchod s EU 66 % celkového obchodního obrátu BA. Pro exportně orientovanou ekonomiku BA je EU klíčovým tržišťem. Saldo vzájemného obchodu je z pohledu BA dlouhodobě negativní. V r. 2020 tento schodek v důsledku epidemie covidu-19 mírně klesl vzhledem k poklesu domácí poptávky v BA, zatímco objem exportu z BA do EU se během roku vrátil na původní úroveň.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	6 060,5	6 313,3	5 542,0	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	4 678,3	4 378,8	4 059,7	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	-1 382,1	-1 934,5	-1 482,2	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Objem vzájemného obchodu není velký, BA však představuje tradiční tržišťe pro některá odvětví českého exportu, jako je např. důlní a energetické strojírenství. Velkou roli ve vzájemném obchodě hraje automobilový průmysl, konkrétně vývoz osobních automobilů z ČR a dovoz automobilových součástek z BA.

Z tohoto důvodu se do statistik obchodní výměny velice výrazně promítly dopady pandemie covidu-19, která toto odvětví silně zasáhla. Došlo také ke snížení dlouhodobého obchodního přebytku. Obchodní vztahy ČR s BA krize zasáhla s větší intenzitou než obchod BA s většinou ostatních zemí EU.

Obchodní výměna s ČR (mld. CZK)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	3,9	4,2	3,5	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	3,2	3,3	2,8	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	-0,7	-0,9	-0,7	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Obchodní vztahy mezi EU a BA se řídí Stabilizační a asociační dohodou z r. 2008, která vstoupila v platnost v r. 2015. Na základě dohody došlo k postupnému vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a BA. Na velkou část zboží z EU se tak uplatňuje nulová celní sazba.

Smlouvy s ČR

ČR s BA uzavřela Smlouvu o ochraně investic (2002), Smlouvu o zamezení dvojímu zdanění (2007) a Dohodu o hospodářské spolupráci (2010). Kromě toho byla uzavřena Smlouva o silniční dopravě (2013). ČR tak má s BA smluvně upraveny všechny oblasti vztahů důležité z hlediska rozvoje hospodářské spolupráce.

V r. 2021 byla podepsána Smlouva o sociálním zabezpečení a v současné době probíhá v obou zemích ratifikační proces. Smlouva staví vztahy v oblasti sociálního zabezpečení na nový právní základ odpovídající evropským a mezinárodním standardům. Rozsah práv a povinností zaměstnanců a podnikatelů při působení ve druhé zemi je však podobný jako v dosud platné smlouvě z r. 1957.

3.3 Rozvojová spolupráce

Bosna a Hercegovina je jednou z pěti programových zemí zahraniční rozvojové spolupráce ČR. V r. 2019 byly v gesci České rozvojové agentury v BA realizovány aktivity v hodnotě 62,7 mil. Kč. Program dvoustranné rozvojové spolupráce ČR a BA na léta 2018 - 2023 stanoví tři prioritní oblasti:

- 1 Ekonomický růst (zvýšení podílu výroby energie z obnovitelných zdrojů ve vybraných geografických oblastech Bosny a Hercegoviny s vhodnými podmínkami)
- 1 Udržitelné nakládání s přírodními zdroji (zlepšení ochrany, využití a rozvoje vodních zdrojů, kvality vody, obnova vodních zdrojů, eliminace znečištění, zvýšení dostupnosti kvalitní pitné vody, nakládání s odpadními vodami, včetně systémových opatření)
- 1 Řádná demokratická správa věcí veřejných (vytvoření efektivních, odpovědných a transparentních institucí na všech úrovních veřejné správy)

Vedle tzv. programové spolupráce uplatňuje ČR v BA i další nástroje rozvojové spolupráce. České firmy mohou např. využít program B2B České rozvojové agentury určený na podporu podnikatelských záměrů s pozitivním rozvojovým dopadem. BA je také jednou ze zemí, kde jsou realizovány projekty v rámci partnerství ČR a Rozvojového programu OSN (UNDP) pro Cíle udržitelného rozvoje OSN (SDGs). Tzv. Challenge Fund, který ČR v rámci tohoto partnerství financuje, je zaměřen na podporu implementace SDGs v BA prostřednictvím přenosu know how soukromého a nevládního sektoru z ČR. České firmy se mohou hlásit s návrhy projektů do pravidelně zveřejňovaných výzev. V rámci programu Expertise on Demand jsou potom umožňovány stáže českých expertů v institucích BA.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

► Důlní, těžební a ropný průmysl

Příležitosti pro české firmy existují zejména v oblasti zařízení pro těžbu uhlí. Důlní provozy potřebují nové těžební stroje, dopravní zařízení a moderní systémy řízení. Novým významným odvětvím by se v BA v budoucnu mohla stát těžba ropy a zemního plynu.

► Energetický průmysl

Je plánována stavba několika nových tepelných elektráren. U stávajících stávající bloků Tuzla 6 a Kakanj 7 probíhá příprava realizace jejich odsíření. V oblasti obnovitelných zdrojů má velký potenciál využití biomasy pro centrální vytápění, plánuje se také stavba řady vodních elektráren.

► Nábytkářský průmysl

Rostoucí poptávka po produkci místního nábytkářského průmyslu vyžaduje rozšiřování či modernizaci výrobních kapacit prostřednictvím nákupů strojů a technického vybavení pro primární i sekundární zpracování dřeva. Další příležitosti existují v oblasti dodávek zařízení pro těžbu dřeva vhodných pro práci v obtížném terénu.

► ICT

Otevírají se příležitosti v souvislosti s potřebou digitalizace firemních procesů proexportně orientovaných malých a středních firem, i s plány na digitalizaci v oblasti státní správy. Roste zájem o digitální řešení v oblasti inteligentního řízení dopravy a chytrých měst.

► Zábava a volný čas

BA má velký potenciál pro rozvoj zimních sportů, zatím je však omezená maloobchodní nabídka sportovních a lyžařských potřeb a oblečení. Je možné očekávat investice do rozvoje sportovní infrastruktury.

► Zemědělský a potravinářský průmysl

Potřebné jsou investice do modernizace a automatizace chovů hospodářských zvířat a modernizace výrobních linek v potravinářském průmyslu.

Podrobnosti k perspektivním oborům je možné nalézt v aktuální [Mapě oborových příležitostí](#).

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Do navázání obchodních kontaktů v BA je potřeba vložit více času. Důležitou roli hraje osobní setkání a navázání vztahu v mezilidské rovině. Velký je vliv známostí a osobních vazeb. Místní partneři obecně méně plánují méně dopředu a pokud o setkání či spolupráci projeví zájem, je dobré jednat rychle.

4.2 Oslovení

Běžné je oslovení e-mailem, často se však nepodaří získat reakci na první oslovení a je potřeba partnera kontaktovat i telefonicky.

Nelze očekávat, že se obchodní spolupráci podaří rozvinout e-mailem či jinou formou vzdálené komunikace, např. videokonferencí (přestože v době pandemie COVID-19 se komunikace prostřednictvím videokonferencí rozšířila). Osobní setkání hraje důležitou roli a po úspěšném navázání kontaktu je vhodné naplánovat osobní schůzku.

Pro identifikaci a oslovení vhodných partnerů je možné využít služeb místních obchodních komor, které v tomto ohledu plní velice užitečnou roli. Na celostátní úrovni působí Komora zahraničního obchodu BA. Obecné hospodářské komory pak působí v každé entitě zvláště: Hospodářská komora Federace Bosny a Hercegoviny a Hospodářská komora Republiky srbské.

Pro úspěšný vstup na trh BA je užitečné nalézt spolehlivého místního zástupce. Osobní kontakty a znalost komplikovaného místního prostředí hrají v podnikání v BA důležitou roli.

4.3 Obchodní schůzka

Osobní kontakt a vytvoření přátelského vztahu hraje v navázání obchodní spolupráce v BA důležitou roli. Na začátku obchodního jednání je vhodné zdůraznit zájem o dlouhodobý obchodní vztah. Důležité je získat si obchodního partnera po lidské stránce, např. poukazem na společné zájmy, dějiny, blízkost mentality a jazyka aj.

České společnosti jsou v BA přijímány pozitivně. Čeští partneři mají v BA renomé vysoké odbornosti a profesionality. Pozitivně bývají přijaty zmínky o tradici hospodářských kontaktů mezi Československem a bývalou Jugoslávií, někdy i o společné historii v rámci Rakouska-Uherska. Místní partneři často zavedou řeč na povahu a důsledky společenských a politických změn v ČR a BA po roce 1989.

Nedoporučuje se při úvodním jednání otvírat téma národnosti, náboženství či ozbrojeného konfliktu z 90. let, je však možné, že partner tato témata zmíní sám.

Při přípravě pracovních aktivit je běžné, že místní partneři jsou zvyklí plánovat méně dopředu. Není neobvyklé domlouvat schůzky jen několik dní předem.

Společná návštěva restaurace či kavárny spojená s méně formálním rozhovorem může přispět k úspěšnému navázání obchodního vztahu.

4.4 Komunikace

Úředními jazyky v Bosně a Hercegovině jsou bosenština, chorvatština a srbština. Rozdíly mezi těmito jazyky nepředstavují překážku v komunikaci a je akceptována komunikace ve kterémkoliv z těchto jazyků (na bosensky hovořícího partnera je např. možné hovořit srbsky). Při využití tlumočnicka stačí zajistit tlumočení do jednoho z úředních jazyků.

Doporučuje se však při komunikaci jazyk nepojmenovávat (je možné použít označení "místní jazyk" nebo "ve vašem jazyce"). Vzhledem k roli, kterou jazyk má z hlediska národnostní identifikace, by nevhodné pojmenování jazyka mohlo za určitých okolností být některými partnery přijato negativně.

Ve znalosti angličtiny existují v BA velké rozdíly. Mladší lidé působící v soukromé sféře často ovládají angličtinu i další světové jazyky velice dobře. Někteří partneři ale anglicky nehovoří, zejména starší lidé či někteří zaměstnanci veřejných institucí.

Zejména pro navázání komunikace je upřednostňován formálnější písemný kontakt. Při operativní komunikaci ale jednoznačně převládá použití telefonu. Rozšířené jsou také messagingové aplikace, především Viber.

Není vhodné, zejména v počáteční fázi vztahu, zmiňovat otázky národnosti, náboženství či ozbrojeného konfliktu z počátku 90. let. Nevhodně formulovaný výrok by některými partnery mohl být přijat negativně. Místní někdy také mají pocit, že cizinci příliš vnímají BA pouze v souvislosti s válkou a etnickými konflikty. Je však možné, že partner na tato témata zavede hovor sám.

4.5 Doporučení

Navázání obchodního vztahu s místním partnerem si vyžaduje delší komunikaci. Je potřeba být připraven přicestovat a uskutečnit osobní setkání. Důležitou roli hrají osobní kontakty a znalost místního prostředí.

4.6 Státní svátky

BA nemá na celostátní úrovni zákonnou úpravu státních svátků. V každé entitě se dodržují jiné dny pracovního klidu.

Mezi **nejvýznamnější sekulární svátky** patří:

- 1 1. a 2. leden – Nový rok - slaví se v obou entitách
- 1 9. leden – Den státnosti RS - slaví se v Republice srbské (RS)
- 1 1. březen – Den nezávislosti - slaví se ve Federaci Bosny a Hercegoviny (FBA)
- 1 1. a 2. květen – Svátek práce - slaví se v obou entitách
- 1 21. listopad – Den státnosti (podpis Daytonské dohody) - slaví se v RS
- 1 25. listopad – Den státnosti - slaví se v FBA

Kromě uvedených státních svátků se dodržují náboženské svátky, a to především v oblastech, kde tvoří daná náboženská komunita většinu.

Mezi **nejvýznamnější náboženské svátky** patří:

- 1 katolické Vánoce a Velikonoce
- 1 pravoslavné Vánoce a Velikonoce
- 1 muslimský Svátek přerušení půstu (Ramazan bajram) a Svátek oběti (Kurban bajram)

Během svátků nepracují entitní a kantonální úřady v části země, kde se daný svátek slaví. Celostátní úřady většinou o svátcích, které se neslaví v obou entitách, pracují, ale v omezeném režimu. V případě, že datum sekulárního svátku spadá na neděli, je zvykem prohlásit za nepracovní rovněž následující pondělí.

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- [5.1 Vstup na trh](#)
- [5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)
- [5.3 Marketing a komunikace](#)
- [5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)
- [5.5 Trh veřejných zakázek](#)
- [5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)
- [5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)
- [5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)
- [5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

Trh Bosny a Hercegoviny je do velké míry fragmentovaný. Místní obchodní partneři často působí jen v určité části země (firma sídlící v Sarajevu může mít slabší postavení na trhu entity Republika srbská a naopak). Některé předpisy se v obou entitách liší, podnikání v některých oblastech mohou ovlivňovat předpisy vydávané na úrovni kantonů či obcí. Právní systém je tak poměrně komplikovaný. Při vstupu na trh je potřeba počítat s větší administrativní zátěží.

Pro úspěšný vstup na trh je tak dobré mít jasný podnikatelský plán (např. na jaké segmenty trhu a na jakou část země se chce firma zprvu zaměřit, aby bylo možné identifikovat vhodné obchodní partnery). Klíčová pro úspěšné podnikání v BA je znalost místního prostředí a osobní kontakty. Je proto vhodné nalézt spolehlivého místního obchodního zástupce.

V BA je řada firem zabývajících se dovozem, ne všechny však jednájí profesionálně a je tak dobré získat na firmu reference, uzavřít smlouvu nejprve na zkušební dobu a mít ve smlouvě jasně stanoveny podmínky zastupování. Stává se, že si místní obchodní zástupce účtuje paušální částku, aniž by za ni poskytl odpovídající služby, nebo že zastupuje několik konkurujících si firem.

Místní obchodní zástupci často požadují exkluzivní zastoupení, což vzhledem k fragmentaci trhu nemusí být výhodné (působení obchodních zástupců se často soustředí na určitou část země). Někteří obchodní zástupci mají vazby na konkrétní politická uskupení.

Doporučujeme mít k dispozici služby právníka znalého místního prostředí. Odborná právní pomoc pomůže dopředu anticipovat právní podmínky a procedury pro daný obchodní případ (ty mohou vycházet z celostátního, entitního, ale někdy i kantonálního práva či předpisů obcí) a efektivně řešit případné problémy. V Bosně a Hercegovině je možné využít právních a konzultačních služeb z programu [PROPEA](#).

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Zahraniční subjekt může v BA založit reprezentační kancelář za účelem provádění výzkumu trhu, informační a propagační činnosti a za účelem vlastního zastoupení. Zastoupení nemá statut právnické osoby, tj. reprezentační kancelář nemůže uzavírat dohody jménem svého zakladatele s výjimkou reprezentačních kancelářů leteckých společností.

Reprezentační kancelář může začít fungovat ihned po zapsání do registru, který vede Ministerstvo zahraničního obchodu a ekonomických vztahů (MOFTER). MOFTER musí rozhodnout o žádosti o zápis do rejstříku do 10 dnů ode dne jejího podání. Podrobnější informace je možné nalézt na internetové stránce [Agentury pro podporu zahraničních investic \(FIPA\)](#).

Postup při založení místní obchodní společnosti je v obou entitách BA upraven odlišně. Nejčastější formou obchodní společnosti je společnost s ručením omezeným (d.o.o.) a akciová společnost (d.d.). [Všechny formy obchodních společností a aktuálně platný postup jejich založení](#) v obou entitách je zveřejněn na internetové stránce FIPA.

Před zahájením kroků pro založení místní obchodní společnosti doporučujeme konzultovat aktuální situaci s místní právní kanceláří (v Bosně a

Hercegovině je možné využít právní a konzultační služby z programu PROPEA. Je třeba počítat s tím, že zejména ve Federaci Bosny a Hercegoviny může být proces registrace zdlouhavý.

5.3 Marketing a komunikace

Rozšířená je reklama v tištěných i online médiích. Ve velkých městech se hojně využívá venkovní reklama na billboardech a citylightech. Propagaci je možné umístit v televizním vysílání, existuje široké spektrum veřejnoprávních (vč. regionálních) a soukromých televizních kanálů. Specifikem místního trhu je časté využívání prezentace na Facebooku (spojené často s možností nákupu přes telefon) a využívání aplikace Viber.

Mezi největší PR agentury v BA patří:

- 1 Via Media
- 1 Aquarius
- 1 Info Media Group
- 1 Ascanius Media

Pro vypracování marketingové strategie pro BA je možné využít podporu z programu PROPEA.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

V oblasti práv duševního vlastnictví je BA vázána všemi základními mezinárodními úmluvami (Revidovaná úmluva Bernská, Pařížská úmluva, Stockholmský závěrečný akt, Smlouva o patentové spolupráci – PCT, Madridská úmluva o obchodních známkách, Locarnská smlouva o průmyslových vzorech, Lisabonská úmluva o označení původu), ke kterým přistoupila ihned po svém vzniku v roce 1992 nebo v následujících letech (do roku 1997).

Vnitrostátní legislativa v těchto oblastech (pochází z let 2002–2004 a byla připravována buď přímo secondovanými experty ze států EU, nebo s jejich významnou účastí) je již těmto mezinárodně smluvním závazkům přizpůsobena, jakož i aproximována příslušné legislativě EU. Internetové domény (koncovka .ba) jsou registrovány na jednoleté či dvouleté období s možností prodloužení, i opakovaného, vždy o stejné období.

Odpovědným orgánem je Institut duševního vlastnictví BA, který má ve svém portfoliu agendu práv průmyslového a duševního vlastnictví, včetně udělování patentů, ochranných známek, průmyslových vzorů apod. Stížnosti českých subjektů na porušování jejich práv duševního vlastnictví místními subjekty jsou ojedinělé.

5.5 Trh veřejných zakázek

BA má přísný Zákon o veřejných zakázkách, který se blíží standardům EU. Veřejné instituce a státní firmy mají na základě zákona povinnost provést nějakou formu otevřeného zadávacího řízení, pokud hodnota zakázky přesáhne 50 tis. BAM (asi 26 tis. EUR) u nákupu zboží a služeb, nebo 80 tis. BAM (asi 41 tis. EUR) u objednávky prací. V případě, že je hodnota zakázky nižší, musí zadavatel oslovit tři a více dodavatelů, nebo může přistoupit k přímému zadání zakázky, pokud její hodnota nepřesahuje 6 tis. BAM (asi 3 tis. EUR).

Veřejné zakázky jsou zveřejňovány na centrálním Portálu veřejných zakázek, kde je možné je sledovat. Jednotlivé státní instituce připravují plán veřejných zakázek na následující rok.

Nad implementací Zákona o veřejných zakázkách dohlíží Agentura pro veřejné zakázky. Odvolání proti výsledku výběrového řízení je možné podávat k Úřadu pro přezkoumávání stížností příp. následně výsledek napadnout soudní cestou.

Fungování procesu veřejných zakázek v BA v tuto chvíli není uspokojivé. Problémem je kvalita zpracování veřejných zakázek, komplikovanost zákona a velký prostor, který dává neúspěšným uchazečům pro blokování tendrů. Časté je předkládání bezpředmětných stížností, které mají zadávací řízení blokovat či pomoci zvrátit jeho výsledek. Dochází tak ke vzniku netransparentních situací, které snižují věrohodnost zadávacích řízení.

Vzhledem k velké roli státu v ekonomice má nedokonalé fungování zákona o veřejných zakázkách dopad na celá odvětví, jako je např. energetika a důlní průmysl.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

České firmy měly v minulosti opakovaně problémy s platební morálkou partnerů v BA. Věrohodnost místního partnera je tak důležité vždy prověřit. Nedoporučujeme dodávat velké objemy zboží bez bankovní záruky či platby předem. Větší obchodní operace by měly být zajištěny kvalitním exportním pojištěním z české strany.

Nároky je možné vymáhat soudní cestou. Soudy v BA fungují nezávisle, je však nutné počítat s tím, že BA má podobně jako řada států regionu některé problémy s naplňováním principu právního státu. Soudní řízení může být vleklé a soudy někdy nemají dostatečnou kapacitu pro odborné posouzení složitějších případů. Existují i případy, kdy klientelistické vazby zasahují i do fungování soudů.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) řadí BA z hlediska rizikovitosti úvěrů do sedmé (tj. nejhorší) skupiny. To se také projevuje na ceně úvěrů resp. pojistitelnosti rizik spojených s obchodem s BA.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

K cestování do BA je potřeba:

- 1 platný cestovní doklad nebo platný občanský průkaz
- 1 pro cestující vlastním vozidlem zelená karta pro motorová vozidla vydaná v ČR

Vstup a pobyt na území Bosny a Hercegoviny do 90 dnů je bezvízový. Pokud je ovšem účelem pobytu výdělečná činnost, je nutno zažádat po příjezdu na místě příslušném oddělení Cizinecké policie BA o povolení k pobytu a o pracovní povolení. Pokud pobyt přesahuje 24 hodin, platí pro všechny cizince přihlašovací povinnost (nejpozději do 24 hodin) na cizinecké policii BA, jejíž pobočky jsou ve všech větších městech.

V praxi se plnění této povinnosti obvykle nevyžaduje. Při ubytování v hotelu zajišťuje přihlášení správa hotelu, při ubytování v soukromí za něj dle zákona zodpovídá ubytovatel.

Při vstupu do BA nepodléhají prohlídce předměty osobní potřeby a nekomerčního charakteru, umístěná v osobním zavazadle, do hodnoty 600 BAM (asi 306 EUR) na osobu a den. Dále je omezeno množství tabáku, cigaret, alkoholu a parfémů, které je možné bezcelně dovézt.

Dovoz a vývoz valut a místní měny nemá stanovená omezení. Nepožaduje se prokazování finančního zajištění, ani povinná směna valut. ČSOB v některých svých pobočkách v Praze (Na příkopech, Senovážné nám.) směňuje konvertibilní marky. V Sarajevu směňuje české koruny např. Raiffeisenbank, SBERBank nebo UniCredit Bank. Bankomaty (na karty VISA, Master Card, American Express) se nacházejí ve všech větších městech. Ve větších supermarketech, obchodních centrech a na většině benzínových pump je možné platit kartami přímo.

Možnost platby platebními kartami stále roste, v menších městech však stále zůstává omezená. Pro cesty mimo větší města proto doporučujeme mít s sebou dostatečné množství hotovosti, nejlépe v nižších hodnotách bankovek.

Ze zahraničních měn je nejpraktičtější mít u sebe EUR, které lze na BAM díky fixnímu kurzu vyměnit v kterékoliv bance a v turisticky exponovaných místech (Sarajevo, Mostar) i ve směnárnách za poplatek. Podle „Zákona o devizovém obchodování“ č. 01-02-433/10 je placení v EUR omezeno v maloobchodu a restauračních službách, výjimku tvoří turistické a hotelové služby, služby na letištích a dálnicích, prodej přes konsignační sklady a jízdenky a letenky prodávané přes turistické kanceláře.

Na některých turisticky exponovaných místech je ale EUR přijímáno prakticky bez omezení. Pobočky American Express nebo Western Union působí v Sarajevu, Banja Luce a Mostaru a garantují mezinárodní převod peněz v řádu hodin.

Plátcí DPH musí v BA používat registrační pokladny. Kupující jsou ze zákona povinni od prodejců žádat daňový doklad z registrační pokladny (v místním jazyce „fiskální račun“). Pokud daňová kontrola zjistí, že kupující v okruhu 50 m (ve FBA), resp. 20 m (v RS v BA) od prodejny nemá u sebe daňový doklad za uskutečněný nákup, může kupujícího pokutovat částkou 50 BAM.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Občané ČR a další cizinci, pokud chtějí být v BA zaměstnaní, potřebují pracovní povolení. Podmínky stanoví Zákon o cizincích (Úřední věstník č. 88/2015). Vybrané skupiny pracovníků (vyjmenovává je čl. 77 zákona) mohou v BA pracovat do 90 dnů ročně bez pracovního povolení, musí však dopředu svou práci nahlásit Službě pro cizinecké záležitosti na stanoveném formuláři, zaplatit administrativní poplatek a dostat písemné potvrzení.

Tato procedura se vztahuje i na zaměstnance českých firem, kteří přijíždějí jako montéři instalovat dodané zařízení.

Vztahy mezi ČR a BA v oblasti sociálního zabezpečení a zdravotní péče jsou ošetřeny Úmluvou o sociálním pojištění z r. 1957. V případě akutního onemocnění nebo úrazu při pobytu v BA má občan ČR, který disponuje v ČR zdravotním pojištěním, nárok na poskytnutí bezplatné bezodkladné zdravotní péče ve veřejném zdravotnickém zařízení (doporučujeme však zajistit si před cestou do BA odpovídající cestovní zdravotní pojištění).

V oblasti sociálního zabezpečení mají občané ČR v BA podobná práva a povinnosti jako občané BA. Smlouva také upravuje vzájemné započítávání doby pojištění mezi ČR a BA, pokud byl občan zaměstnán resp. sociálně pojištěn ve druhé zemi.

5.9 Veletrhy a akce

Důležité veletrhy a konference pořádané v Bosně a Hercegovině:

- 1 Energa (Sarajevo - červen) - tradiční energetický veletrh
- 1 Renexpo BiH (Sarajevo - říjen) - tradiční konference o obnovitelných zdrojích energie
- 1 Sarajevo Unlimited (Sarajevo - podzim) - IT konference
- 1 Mostarski Sajem (Mostar - jaro) - všeobecný veletrh
- 1 SET (Trebinje - jaro) - konference o energetice se zaměřením na obnovitelné zdroje
- 1 Forward (Banja Luka - zima) - IT konference

Pro informace o plánovaných akcích připravovaných Velvyslanectvím ČR v Sarajevu pište na commerce_sarajevo@mzv.cz.

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky v Bosně a Hercegovině

Franjevačka 13, 71 000 Sarajevo

Tel.: (+387) 33 587 050

E-mail: commerce_sarajevo@mzv.cz

Spojení:

- 1 zastávka tramvaje "Viječnica" (linky 1, 2, 3, 5)
- 1 zastávka trolejbusu "Trg Austrije" (linky 101, 103, 104)
- 1 ze sarajevského letiště je nejlepší doprava vozem taxi, cena je do 30 BAM

Pracovní doba: pondělí-čtvrtek 8:00-17:00, pátek 8:00-14:30

Zahraniční kancelář CzechTrade v Podgorici (Černá Hora)

Visariona Borilovića 15, 81000 Podgorica, Černá Hora

Tel.: (+382) 69 334 521 (vedoucí zahraniční kanceláře Izudin Gušmirović)

E-mail: izudin.gusmirovic@czechtrade.cz

Partner programu Czech Business Support/PROPEA v Bosně a Hercegovině

dmb consulting

Kralja Tvrtka 6, 71 000 Sarajevo

Tel.: +387 33 204 138 (Dina Duraković, ředitelka dmb consulting)

E-mail: dina.durakovic@dmb.ba

Komunikace v anglickém a bosenském/chorvatském/srbském jazyce.

[Informace o programu MZV Czech Business Support / PROPEA](#)

[Informace o službách poskytovaných v rámci programu Czech Business Support / PROPEA v Bosně a Hercegovině](#)

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

- 1 Mezinárodní telefonní předvolba: +387
- 1 Policie: 122
- 1 Hasiči: 123
- 1 Záchranná služba: 124
- 1 Civilní ochrana (např. pomoc horské služby - kontakt na lokální centrum civilní ochrany): 121
- 1 Taxislužba v Sarajevu:
 - 1 033 1515 (Sarajevo taxi)
 - 1 033 663 555 (Žuti taxi)
 - 1 033 760 600 (Crveni taxi)
 - 1 033 1516 (Samir i Emir taxi)
- 1 Odtahová služba: 1282 (Sarajevo), 1285 (Banja Luka), 1288 (Mostar)

V BA není ve funkci jednotné číslo tísňového volání EU (linka 112).

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Centrální instituce Bosny a Hercegoviny:

- 1 | Předsednictvo BaH (kolektivní hlava státu): www.predsjednistvobih.ba
- 1 | Parlament Bosny a Hercegoviny: www.parlament.ba
- 1 | Rada ministrů (vláda): www.vijeceministara.ba
- 1 | Ministerstvo zahraničních věcí: www.mvp.gov.ba
- 1 | Ministerstvo zahraničního obchodu a ekonomických vztahů: www.mvteo.gov.ba
- 1 | Ministerstvo dopravy a komunikací: www.mkt.gov.ba
- 1 | Ministerstvo pro lidská práva a uprchlíky: www.mhrr.gov.ba
- 1 | Ministerstvo financí: www.mft.gov.ba
- 1 | Ministerstvo bezpečnosti: www.msb.gov.ba
- 1 | Ministerstvo pro občanské záležitosti: www.mcp.gov.ba
- 1 | Ministerstvo spravedlnosti: www.mpr.gov.ba
- 1 | Ministerstvo obrany: www.mod.gov.ba
- 1 | Ředitelství pro evropskou integraci: www.dei.gov.ba
- 1 | Úřad pro nepřímé zdanění (správce DPH a cel): www.uino.gov.ba
- 1 | Agentura pro podporu zahraničních investic: www.fipa.gov.ba
- 1 | Agentura pro statistiku: www.bhas.ba
- 1 | Komora zahraničního obchodu: Vanjskotrgovinska komora BiH: <https://www.komorabih.ba/>

Instituce entity Federace Bosny a Hercegoviny (FBaH):

- 1 | Prezident FBaH: www.predsjednikfbih.gov.ba
- 1 | Vláda FBaH www.fbihvlada.gov.ba
- 1 | Parlament FBaH: www.parlamentfbih.gov.ba
- 1 | Ministerstvo dopravy a komunikací FBaH: www.fmpik.gov.ba
- 1 | Ministerstvo energetiky, hornictví a průmyslu FBaH: www.fmeri.gov.ba
- 1 | Ministerstvo obchodu FBaH: www.fmt.gov.ba
- 1 | Ministerstvo zemědělství, vodohospodářství a lesnictví FBaH: www.fmpvs.gov.ba
- 1 | Ministerstvo rozvoje, podnikání a řemesel FBaH: www.fmrpo.gov.ba
- 1 | Hospodářská komora FBaH: www.kfbih.com

Instituce entity Republika srbská (RS):

- 1 | Prezident RS: www.predsjednikrs.net
- 1 | Vláda RS (portál pro všechna ministerstva RS): www.vladars.net
- 1 | Národní shromáždění RS: www.narodnaskupstinars.net
- 1 | Hospodářská komora RS: www.komorars.ba